

Franco Faggiani

Tussen twee werelden

Vertaald uit het Italiaans door Saskia Peterzon-Kotte

SIGNATUUR

2019

Hij kwam voor me staan met zijn smetteloos witte jas, spiegelglad gepoetste leren schoenen, een rond brilletje, en een map in zijn hand. Hij deed alsof hij aandachtig een papier las dat daarin zat en gaf me met een zweem van droefheid de diagnose, of nee, het vonnis: 'Meneer Guerrieri... de brandstofpomp...' Hij hoefde er alleen nog maar met een zucht 'heeft het niet gered' aan toe te voegen, en dat was dat.

Conclusie: een nieuwe installatie en een fikse adering voor mijn portemonnee, waarmee het toch al niet best gesteld was.

'En minstens een week werk, meneer Guerrieri,' mompelde hij zachtjes.

Minstens een week? Joh, trek die witte doktersjas uit, haal die schoolmeestersblik van je gezicht, stroop je mouwen op en ga aan de slag, hoezo een week?

Dat dacht ik.

'Goed,' zei ik in plaats daarvan. 'Kan ik dan een vervangende auto krijgen?'

'Het spijt me, die zijn momenteel allemaal in gebruik. U kunt er eventueel wel een huren. Voor een schappelijk prijsje, gezien de noodzaak.'

'Maakt niet uit, ik ga wel lopen. Wandelen is goed voor je humeur.'

Klote-Japanners met hun auto's...

Een lange tijd van samenzijn en 270.000 kilometer op de teller, altijd gladjes verlopen, nooit een ernstig defect. En toen liet mijn oude Nissan me in de steek zonder ook maar een

waarschuwend kreuntje. Ik wist dat het vroeg of laat zou gebeuren, maar dat had niet uitgerekend die dag het geval moeten zijn. Mijn eerste opwelling was het ding in elkaar te beuken en daar onder de bomen bij het centraal station achter te laten, waar hij bedekt zou worden door de poep van de spreuwen die daar 's nachts met duizenden tegelijk in de grote platanen gingen zitten, zodat hij helemaal zou worden aangevreten. Inclusief nummerbord en banden. Einde verhaal.

Maar toen dacht ik aan mijn vertrek en liep ik naar de eerste de beste garage die ik tegenkwam om hem weg te laten slepen.

Ik was ook al in alle staten vanwege die lui van Canessa, het verhuisbedrijf, 'sinds 1927'. Dat zou je ook niet zeggen. Ik liep met snelle passen naar huis, bezweet en niet-wetend wat te doen. Martino lag te slapen op een matje dat ik op het parket had uitgerold omdat er geen meubels meer in huis stonden. De dochter van de conciërge, die op een krukje zat dat ze uit het portiershokje had meegenomen, hield lusteloos een oogje in het zeil. Ik betrapte haar terwijl ze op mijn mobieltje zat te spelen, dat ik onnadenkend op een van de twintig dozen vol boeken had laten liggen; die moesten mee, samen met luttele andere spullen die her en der in de inmiddels kale kamers stonden.

Maar zij leek het helemaal niet raar te vinden dat ze mijn berichten bekeek. Het duurde een paar tellen voor ik het idee liet varen om haar uit te kafferen. Jong, ja, maar een eersteklas bemoeial.

'Hij ging over, dus heb ik maar opgenomen,' zei ze op verveelde toon terwijl ze me het ding gaf, waarvan het scherm dof was door haar vettige vingers.

'Welja. Wie was het?'

'Die vent van het transportbedrijf. Hij zei dat het een beetje tegenzat en dat ze iets later komen.'

Krijg toch het rambam, dozensjouwers en chauffeurs. Dat ze later kwamen dan het door henzelf bepaalde tijdstip en dan misschien ook nog zonder een fatsoenlijke reden, was iets waar ik niet tegen kon. Ik had het kunnen weten, want in dat o zo efficiënte Milaan was ik maar bar weinig vakmensen tegengekomen die stipt waren met afspraken, werk en betaalingen. Efficiënte metropolen... waar dan?

Maar goed, in het geval van deze verhuizing lag de schuld bij mij. De afgelopen vijftien jaar was ik minstens drie keer verhuisd, altijd met deze zelfde types, vanwege een lang vervlogen vriendschap tussen mijn vader en commandeur Canessa, en ze waren nog nooit op tijd geweest. En dan heb ik het niet over een halfuurtje te laat, maar over halve dagen.

Gelukkig was dit de laatste rit met de vrachtwagen en dan zou ik overal vanaf zijn. Althans hier in deze stad, die me veel gegeven had, maar me nog meer had afgenomen.

Het appartement had ik verkocht, net als de waardevolle schilderijen die erin hingen en een groot deel van de antieke meubels, die door de jaren heen nauwgezet en met passie waren uitgezocht. De kasten, de zware boekenkasten en alles uit de keuken had ik aan het Maria Hulp der Christenen-instituut geschonken, waar Chiara, mijn vrouw, en daarna Nina, onze dochter, vaak vrijwilligerswerk hadden gedaan. Twee doortastende nonnen, zo sterk als bootwerkers, waren de spullen met een gehuurd busje komen ophalen, hun mouwen tot hun ellebogen opgestroopt. Misschien had ik hen beter kunnen bellen voor het verhuizen van het kleine beetje dat er nog in huis stond. In plaats van Canessa.

Naarmate de tijd verstreek – gelukkig sliep Martino gewoon door, het was immers een van zijn voornaamste bezigheden – werd in mijn mentale woordenboek de aard van de beledigingen die ik de verhuizers in het gezicht zou spuwen steeds grover. Kortom, een roerige dag. Maar toen ze drieën-

half uur later aanbelden en ik twee woestelingen tegenover me zag staan, ontving ik ze uiterst vriendelijk.

‘Sorry hoor, chef, maar het stond helemaal vast op de ringweg-zuid,’ zei degene die op Ivan de Verschrikkelijke leek.

‘Geeft niks, jongens, ik ken die files op de ringweg... Het spijt me, ik kan jullie niet eens koffie aanbieden, alles is al ingepakt.’

‘We hebben net gehad, bedankt, chef,’ zei de ander, die kleiner was dan Ivan, maar met meer sportschoolspieren en meer tatoeages dan ik ooit had gezien, zelfs niet toen ik, alleen maar om te proberen een stoere uitstraling te krijgen, lid was van de Elite Boxing Club in Porta Vittoria.

Terwijl zij de dozen met boeken en de computer, de lampen en de paar spullen die ze tijdens de vorige rit niet hadden kunnen meenemen naar beneden brachten, maakte ik Martino wakker, die zich op het matje had opgerold als een kat in een mandje met bollen wol.

‘Hé, Marti, we gaan bijna weg, eindelijk. Vanaf morgen een nieuw leven. Ben je blij?’

Hij sperde ineens zijn ogen open – dat deed hij altijd als hij wakker werd – alsof hem te binnen schoot dat hij een belangrijke afspraak had waarvoor hij nu te laat was. Hij beantwoordde mijn vraag niet, maar keek alleen strak naar de lege kamer achter me.

In nog geen uur tijd hadden die twee van Canessa alles ingeladen.

Ik gaf hun vijftig euro fooi. ‘Jongens, mag ik jullie om een grote gunst vragen?’

‘Zeg het maar, meneer.’ Ik was in Ivans aanzien gestegen nadat hij gezien had dat ik nóg een briefje van vijftig gladstreek tussen mijn vingers. Zijn maat keek daarentegen onderzoekend naar Martino, die stilletjes was opgedoken in de kamer die jarenlang mijn werkkamer was geweest.

‘Hebben jullie toevallig nog plek voor ons tweeën? Ik had autopech en nu moeten we lopen. We kunnen de trein pakken en dan een auto huren, maar dan komen we in het donker in ons nieuwe huis aan en...’

‘Welnee, wat nou trein, nergens voor nodig,’ zei de tattoo-kerel, die vlug de andere vijftig euro weggriste. ‘In de cabine is plek voor iedereen. U moet alleen dat jochie in de gaten houden. Hij is graatmager, als hij tussen de stoelen terechtkomt, vinden we hem nooit meer terug.’

Terwijl het geld in het borstzakje van het overhemd van de jongeman verdween, keek ik naar Martino, die zijn lippen een heel klein beetje vertrok. Misschien wilde hij zijn zegje doen, maar hij wiegde slechts wat heen en weer, terwijl hij zijn handen bewoog ten teken van misnoegen.

Hoewel ik er vanbinnen nog steeds rotsvast van overtuigd was dat ik me toch had moeten laten gelden, had ik vanaf het begin aardig gedaan, want toen ze hadden aangebelld, was ik op het idee gekomen hun om een lift te vragen. Natuurlijk zouden die drieënhalf uur vertraging en de reis van tweehonderd-en-nog-wat kilometer in een ongetwijfeld traag tempo, ook vanwege een tankbeurt, koffiedrinken onderweg en het vrijdagavondverkeer – dus files op de ringweg, omleidingen op de tolweg, bestelbusjes voor ons op de snelweg en ten slotte een provinciale weg vol bochten en hellingen die zelfs voor een terreinwagen een uitdaging zouden vormen – het programma nogal in de war gooien. We zouden waarschijnlijk laat op de avond op de plaats van bestemming arriveren, en dan zou het ons nog meer tijd kosten om alles uit te laden in de kleine opslagruimte die ik had gehuurd in de buurt van ons nieuwe huis, dat gebouwd was op een kleine, bosrijke hoogvlakte waar, zoals tijdens de vorige twee ritten was gebleken, de vrachtwagen van Canessa nooit op zou kunnen komen. De weg die vanaf het dorpspleintje uitkwam op een verwilderd grasveld in de buurt van onze bestemming

was steil en onverhard en zat vol kuilen. Kortom, we zouden te laat aankomen om nog te kunnen eten en een fatsoenlijke manier te bedenken om de eerste nacht door te brengen op een plek die heel anders was dan wat we gewend waren en bovendien heel geïsoleerd lag.

Zodra we in de vrachtwagen tussen de twee woestelingen geperst zaten, die een doordringende geur van zweet en vieze tabak uitwasemden, belde ik Daniele Bermond en vroeg hem om iets te eten en twee bedden apart te houden in de warmste kamer van zijn vakantieboerderij. In elk geval een beetje comfort ter afsluiting van een rotdag halverwege mei, die eigenlijk juist een blije dag had moeten zijn.

De beslissingen die ik in de eerste vijftig jaar van mijn leven had genomen, waren vaak onderling uitwisselbaar, of juist volledig in strijd met elkaar. Maar ik had er een paar tot een goed einde weten te brengen, zoals die van de aanschaf van het krot dat Chiara zo had begeerd maar nooit had kunnen krijgen.

Het besluit om dat wat er over was van die oude berghut te kopen had ik genomen na een slapeloze nacht waarin ik had liggen piekeren over ideeën en vorm had gegeven aan bijna vervaagde herinneringen die in het wilde weg opdoken van de bodem van die tijdmachine die alleen achteruitreist en die geheugen heet; in ogenschouw genomen dat ons leven, dat van mij en dat van Martino, niet meer verenigbaar was met Milaan. In plaats van vloeiend te verlopen tolde het in steeds verstikkender en bedreigender spiralen rond, alsof er storm op komst was.

Binnen een week had ik de eigenaar weten op te sporen, een vijftientigjarige veehoeder die in gezelschap van twee katten en een tamme merel in het dorpje Fenils woonde, op een steenworp afstand van Cesana Torinese, en hem een bod gedaan. Enkele tienduizenden euro's slechts, maar wel meteen in één keer. Hij had geantwoord dat hij het er met zijn kinde-

ren over zou hebben, die naar Frankrijk waren geëmigreed, en me dan zou terugbellen. Dus had ik enigszins rusteloos afgewacht.

Wat er over was van het bouwsel stond op een geïsoleerde plek op de hooggelegen gemeentegrond van Cesana Torinese, zwevend tussen de Piëmontese bergen die iets verder naar het westen in de richting van Frankrijk glijden. Toen Chiara en ik het tijdens een heldere zonsondergang voor het eerst zagen en het in vuur en vlam stond als een Vlaams schilderij, terwijl het popelde om de eerste najaars sneeuw te verwelkomen, kon je er alleen te voet komen. Het bouwwerk, met een golfplaten dak dat naar één kant overhelde, was vanbinnen al vervallen, maar de buitenmuren waren nog stevig. Het stond geïsoleerd in een wei die op het zuidwesten uitkeek, met aan de achterkant een bos en een golvende bult die als barrière dienden tegen de luchtstromingen uit het noorden, en aan de voorkant een opeenvolging van schuin aflopende weiden, met hier en daar lage bosbessen- en jeneverstruiken. Een ideale ligging op een zonnige, beschutte plek op bijna tweeduizend meter hoogte. De oude bergbewoners hadden vastomlijnde ideeën over waar ze hun huis en hun stallen wilden neerzetten.

Jaren later was er, iets verderop, een onverharde weg gemaakt voor landbouwvoertuigen en terreinwagens die aan het begin van de zomer naar de alpenweiden kwamen, waar, als er goed gras was, de veeboeren uit de dalen hun dieren op de zomerweiden lieten grazen. Toch had de weg de magie van de plek niet aangetast.

‘Het zou geweldig zijn om het tweede deel van ons leven hier door te brengen,’ fantaseerde Chiara telkens wanneer onze voetstappen ons naar die omgeving brachten. We gingen erheen om te kijken of alles er nog wel wanordelijk bij lag, zodat niemand het krot zou waarderen. Soms, als we eromheen menselijke sporen ontdekten, sloeg de onrust toe. ‘Ze pakken het van ons af,’ verzuchtte Chiara dan, maar dan

bleken het alleen restanten van een picknick of had iemand een paar stukken van de aangevreten balken meegenomen om als brandhout of wat dan ook te gebruiken.

Zo was het steeds weer gegaan, aanvankelijk als spelletje. Daarna had het idee om ons daar te vestigen, dat steeds aan de oppervlakte was blijven zweven, langzaam maar zeker draderige wortels gekregen. Zoals die van de paardenbloemen die de wei eromheen in juni stralend geel kleurden.

Op een dag had Chiara, nadat ze een beetje stiekem met de dorpsbewoners had zitten smoezen, het verbouwingsproject uit de la gehaald met daarop de plannen om het krot op te knappen, waarbij gebruik zou worden gemaakt van de oorspronkelijke buitenkant en de bouwstijl van vroeger zou worden aangehouden. Ze had het me laten zien vol trots en enthousiasme, die ik – ook al deelde ik haar droom – haastig de kop in had gedrukt door bijkomstigheden op te werpen: voordat we in die bergen of elders een stabiel leven konden opbouwen, moesten we onze werkzaamheden consolideren, aan Nina denken en haar begeleiden naar een echt onafhankelijk leven.

In de jaren daarna, toen ik het huis nog niet gekocht had, begonnen ook de hoekstenen af te brokkelen, waren er wat scheuren breder geworden en was het geheel veranderd in een nog onbeduidender hoop stenen en hout, zwartgeblakerd door de bliksem en doorweekt door de regen.

Toen de eigenaar van de berghut me terugbelde om te zeggen dat we zaken konden doen, begaf ik me haastig naar zijn huis met het hele bedrag in contanten; zijn kinderen konden niet geloven dat daar op het plastic kleed van de keukentafel in één klap al die stapels bankbiljetten lagen, die ze onmiddellijk konden verdelen. Niks hypotheek of dat soort praktijken. Ze hoefden alleen maar wat onleesbare handtekeningen onder een notarieel document te zetten.

De grootste klus was om het krot te transformeren tot een

echt, solide huis, groot genoeg om comfortabel in te leven en te werken. Het lukte me met het geld. Ik verkocht het appartement in Milaan voor een bedrag dat boven mijn verwachting lag. Maar het driekamerappartement dat Chiara van haar familie had geërfd, pal aan de skipistes van Vialattea, hield ik aan en verhuurde ik aan mensen uit Genua die gek waren op sneeuwsporten en bergtochten. Met de opbrengsten zou ik zonder al te veel zorgen het hoofd kunnen bieden aan eventuele tegenslagen tijdens mijn nieuwe werkzaamheden als schrijver annex doe-het-zelfuitgever. Bovendien kon het dienen als noodlaatje voor de toekomst van Nina en misschien ook die van Martino.

Ik kreeg ook geld uitgekeerd van een verzekeringspolis, die boven water kwam op de dag waarop ik besloten had wat van Chiara's paperassen weg te gooien. Ik vond het vervelend om te doen, het waren haar eerste architectuurprojecten, voordat ze op de computer ging ontwerpen. Maar als ik ze zou houden, zou ik alleen maar herinneringen oprakelen aan een persoon en een tijd die nooit meer terugkwamen. Dus vond ik, haar dossiers vol schetsen en aantekeningen doorbladerend en lezend, zo'n polis die de bank twee decennia lang automatisch namens mij had betaald en die ik daardoor glad vergeten was; doordat die kwam te vervallen kreeg ik zo'n 75.000 euro uitgekeerd. En gaf ze meteen weer uit.

Ik maakte ze per omgaande over aan een jonge Turijnse architect die ik bij toeval in een vallei bij Sestriere had ontmoet tijdens een voorjaarsweekend dat ik daar in mijn eentje had doorgebracht, toen Nina nog in Milaan was om bij Martino te blijven. De ontmoeting had plaatsgevonden op een kleine open plek waar een pad langs liep en waar hij, de bebaarde architect die eruitzag als een boswachter, met een medewerker een berghut aan het bouwen was en zojuist ontschorste, goudkleurige boomstammen op elkaar aan het bevestigen was, met een bedwelmende geur van mos, hars en tannine.

We hadden meteen een gesprek aangeknoopt, leunend tegen een houten afrastering langs de wei; daarna had hij me binnen laten komen in de hut voor een biertje en me verteld over zijn passie: het bouwen van houten huizen volgens oude regels en tradities.

Hij was heel overtuigend geweest. Dus zodra ik de rechtmatige eigenaar van het puin was geworden, stuurde ik hem Chiara's plannen. Het huis moest ouderwets zijn, met vanbinnen en vanbuiten hout en steen. Gezellige kamers met lage plafonds en kleine ramen om de warmte niet te laten vervliegen. Maar twee kamers zouden ruim moeten zijn, zelfs aan de overdreven kant. Daar drong ik echt op aan. Mijn werkkamer, op de begane grond, met een groot, nee, enorm raam dat uitkeek op het bos, en Martino's kamer, op de bovenverdieping, met een eigen ingang en een ruimte ernaast waar hij zijn snuisterijen kon neerzetten, of liever gezegd, zoals ik specificeerde, kon opstapelen. Kortom, twee autonome republieken, zij het onder één dak.

Minimalistische meubels, om niet te zeggen spartaanse, zoals in berghutten. Mijn schrijftafel moest bestaan uit delen van oude, verlaten chalets. Die had ik een tijdje eerder op een stapel onder het afdak van een kippenhok zien liggen, bedoeld om als schutting te dienen of in een goedkope kachel te gooien. De architect-boswachter pikte de stevigste delen eruit, maakte ze op maat, paste ze als een puzzel in elkaar en wreef ze urenlang in met bijenwas zonder de vlekken, de groeven en de ziel te verwijderen. Ze hadden decennia- en eeuwenlang als bescherming gediend voor mensen, dieren, gevoelens en spulletjes, die vervolgens waren kwijtgeraakt of gestolen. Ze hadden veel verhalen te vertellen.

Voor de verwarming haalde ik twee *Tiroler Stuben* aan de rand van Merano, bij een producent die op het punt stond zijn deuren te sluiten en die geen erfgenamen had aan wie hij zijn dierbare bedrijf kon overdragen. Gezien mijn enthousi-

asme gaf hij me zijn beste spullen. Antiek, zo smeerde hij ze me in elk geval aan. Daarna liet ik de open haard, waarvan ik vage roetsporen had gevonden, weer in werking stellen, en daar zou ik ook een grill in kunnen zetten: een element dat ik in mijn geheugen had opgeslagen. Ik had er in sommige huizen uit mijn lang vervlogen kindertijd al over gefantaseerd; de geur van hout en hars die in contact kwamen met de vlammen was altijd in mijn neus blijven hangen. Het geknetter van het vuur was vaak een aangename soundtrack geweest tijdens de vele herfst- en winterdagen die ik op het platteland in Le Marche had doorgebracht bij mijn opa en oma van moederskant, of in de bergen, toen ik daar in mijn eerste jaren aan de universiteit steeds vaker naartoe ging. Op elke plek waar een open haard was, had ik altijd op eigen gezag de rol van vuurtjesstoker op me genomen.

In het huis op de bergwei deed ik maar twee concessies aan de moderne tijd, al werden die goed aan het zicht onttrokken door de schoorstenen: zonnepanelen en een peperdure, gelukkig piepkleine schotelantenne. Computers bleven mijn fundamentele werkinstrumenten, dus vond ik het noodzakelijk me zo veel mogelijk te wapenen tegen problemen met de internetverbinding.

Buiten bij de voordeur zou ook een verhoogde veranda moeten komen, zodat die niet bedolven zou worden onder de lagen sneeuw die in de winter het terrein zouden bedekken, en verder zou het handig zijn om een deel van het dak uit te laten steken om er brandhout onder te kunnen opstapelen, en een schuurtje te maken om wat gereedschap op te bergen dat anders in de weg zou liggen. Verderop een afdak voor een paar auto's en ruimte voor een moestuin, omringd door het onbebouwde grasland. De kamers moesten op het westen liggen om te kunnen genieten van de ondergaande zon, want van de zonsopgang zouden we waarschijnlijk alleen maar wakker worden, omdat we nog in bed zouden liggen.

Mede dankzij een zonnige winter die slechts wat bescheiden sneeuwbuien had uitgedeeld, was de jonge architect erin geslaagd het werk in iets meer dan twaalf maanden af te ronden. Ik had meteen een heel goede verstandhouding met hem: we deelden de passie voor de bergen als verkenningsgebied, als omgeving waarin we konden verdwijnen zonder dat de wereld ons nog nodig had. Ik ben vier of vijf keer gaan kijken hoe de werkzaamheden vorderden, maar daarna hield ik ermee op. Ik vertrouwde hem, een instinctief vertrouwen, misschien een beetje gewaagd omdat er geld mee gemoeid was. Maar ik voelde dat het resultaat zou zijn zoals ik me lange tijd had voorgesteld.

Toen ik het voltooid huis zag, beschouwde ik het meteen als het solide fort van mijn gezin, dat hen tegen alles kon beschermen. Het was precies zoals Chiara het gedroomd en gepland had, al waren er wel wat kleine aanpassingen nodig geweest, vooral om aan Martino's eisen te kunnen voldoen. Maar die had ze ongetwijfeld goedgekeurd.

Half oktober ontving ik een pakketje in Milaan. Er zat een ruwhouten kistje in dat nog heerlijk geurde. Tussen de houtkrullen die erin lagen, vond ik de huissleutels en een briefje: *Nu is het helemaal van jou. Gefeliciteerd, en breng mijn gelukwensen ook over aan je vrouw, als je aan haar denkt. Echt heel erg bedankt voor je vertrouwen, het was een eer om het te mogen bouwen.*

Ik maakte er een heleboel foto's van – vooral bij zonsondergang, met de lariksen eromheen, die geel en daarna rood werden voordat ze hun naalden verloren, en de weiden die goud kleurden – omdat het me goeddeed die naar Nina te sturen en ze als een diavoorstelling op het scherm van mijn computer te laten afspelen. Daarna liet ik het de hele winter alleen en leeg achter, zodat de balken, de vloerdelen, de planken en de verbindingpunten zich konden zetten, met gedempt ge-

kreun en nachtelijk gekraak, vermengd met de roep van de eenzame roofvogels die meteen beschutting hadden gezocht op de vliering en onder de kleine bogen die de overkappingen van de schoorstenen ondersteunden.